Tiltaksstrategier

2020–2023

for bruk av midler til

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

og

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

for kommunene

Hamar, Løten og Stange

07.01.2020

Hamar kommune

Løten kommune

Stange kommune

Hedmarken landbrukskontor

Sammendrag

Hedmarken landbrukskontor har utarbeidet felles tiltaksstrategier for bruken av tilskuddsmidler knyttet til ordningene SMIL, NMSK og skogsveger, for kommunene Hamar, Løten og Stange. For å sikre oss bred forankring og gode innspill, har vi ikke gjennomført dette arbeidet alene. Lokale faglag, allmenninger, Stange landbruksråd, kontaktutvalget for skogbruk, samt miljøledere og kulturmedarbeidere i kommunene er trukket med i arbeidet og kommet med innspill.

Tabellen nedenfor viser en oppstilling av hovedpunktene i tiltaksstrategiene.

Tiltaksområde	**Hovedmål**	**Delmål**
Gammel kulturmark	Ivareta Hamar, Løten og Stanges kulturlandskap og særpreg, med vekt på aktiv og klimavennlig drift, biologisk mangfold og variasjon, historisk dybde og tilgjengelighet for allmennheten.	Opprettholde beitebruken.
Biologisk mangfold	Legge til rette for bevaring av biologisk mangfold i kulturlandskapet	Opprettholde beite- og slåttemark, vegetasjonsbelter og kantsoner. Etablering av dammer.
Kulturminner og kulturmiljøer	Ivareta utvalgte bygninger og bygningselementer knyttet til kulturlandskapet, samt gårdshager og gårdsalleer.	Utstyre verneverdige bygninger med tette tak, takrenner og nedløp. Ivareta Hedmarkens særegne klokketårn.
Planlegging og tilrettelegging	Bidra til målrettet bruk av SMIL-midler	Få fram gode prosjekter med helhetlig innsats.
Avrenning	Bidra til å redusere erosjon og avrenning til vassdrag.	Støtte flomdempende tiltak.
Utslipp til luft	Redusere utslipp av ammoniakk fra jordbruket.	Utstyre gjødsellagre med toppdekke.
Skogkulturtiltak	Bidra til optimal skogproduksjon på tilgjengelig skogsmark.	Øke skogkulturaktivitet og økt CO_2-binding.
Skogsvegtiltak	Utvikle et optimalt skogsvegnett for effektiv transport i skogbruket.	Prioritere ombygging av hovedveger og bruer.

INNHOLD

Innledning 3
Bakgrunnen for arbeidet med tiltaksstrategier 4
Statistikk fra forrige tiltaksplan-periode 5
Strategiprosessen 5
Målsettinger og prioriteringer 5
Saksbehandling av søknader 9

Innledning

En aktiv jordbruksproduksjon er en grunnleggende forutsetning for å ivareta kulturlandskapet. For de tre kommunene Hamar, Løten og Stange må vi hele tiden ha med oss at vi driver et bynært landbruk. Dette kan by på utfordringer i forhold til flere sider av den tradisjonelle landbruksdrifta, og ikke minst i arealforvaltningen. Primært produserer landbruket mat og skogsråstoff, men landbruket er også leverandør av kulturlandskapet som gir grunnlag for rekreasjon og folkehelse, og er en forutsetning for attraktive bomiljøer og innlandets reiseliv.

I kommunene Hamar, Løten og Stange er det registrert ca. 2000 landbrukseiendommer av varierende størrelser. Mange eiendommer leier bort dyrka marka, slik at det i området kommer inn i underkant av 500 søknader om produksjonstilskudd. Til sammen i de tre kommunene er det snaut 200 000 daa dyrka mark.

Spesielt for vårt område er allmenningene og den ressurs disse utgjør både for de bruksberettigede, men også for allmennheten som sådan i forbindelse med jakt, fiske, friluftsliv og rekreasjon. I Hamar har vi Vang Almenning på 221 908 dekar (64% av Hamar kommune), Løiten Almenning består av 225 000 dekar, mens Romedal og Stange Almenninger er på henholdsvis 245 000 dekar og 125 000 dekar. I tillegg til disse store skog- og utmarkseiendommene har vi i Løten, statseid skog med et total areal på ca. 40 000 dekar. NMSK-midler er et viktig bidrag for at allmenningene skal opprettholde en høy aktivitet på skogkultursektoren og bidra til økt virkesproduksjon og CO_2-binding. Dette er spesielt viktig fordi skogfond med skattefordel ikke er en ordning allmenningene kan benytte seg av, slik skattereglene er i dag.

Allmenningene har vært, og er, en viktig ressurs for det tradisjonelle landbruket gjennom setring og utmarksbeite, og for allmennheten som utfartsområde. Det er også mange som ikke er fastboende i området, som benytter seg av mulighetene i allmenningene. Dette vises blant annet ved at det er mange utenbygdsfolk som har festet hytter her.

Landbruket blir utfordret på flere områder, og spesielt i befolkningsrike områder, er jordvernet ett av dem. Både den nylige vedtatte arealplanen til Hamar og den som er under behandling i Stange har utfordret jordbruksarealer med nedbygging til næring eller bolig. I alle tre kommunene er det i gang store samferdselsprosjekter som gjør tydelige innhogg i dyrkningsarealene. Dette innebærer, for uten om at produktive arealer forsvinner, en forringelse av kulturlandskapet.

Beitebruken i Hamar, Løten og Stange blir påvirket av rovdyr som ulv, jerv og gaupe. Rovdyra er en av årsakene til redusert antall dyr på utmarksbeite. Reduksjonen i antall beitedyr er synlig i alle tre kommunene. I Løiten Almenning og Vang Almenning er det tidligere utarbeidet en beitebruksplan der man blant annet har tiltak for å hindre gjengroing og forsøke å bøte på de problemer beitebrukerne støter på relatert til rovdyr. I Romedal og Stange Almenninger er en beitebruksplan under utarbeidelse. Trenden med å konsumere mindre mengde rødt kjøtt, vil også kunne medføre mindre bruk av ressursen som utmarksbeite utgjør. I tillegg til dårlig utnyttelse av en naturlig ressurs, vil også mindre beitetrykk medføre gjengroing og redusert kvalitet på kulturlandskapet.

Med et forventet framtidig vær med innslag av større nedbørsmengder over kortere tidsrom, vil utbedring av jordbruksdreneringen være et viktig tiltak.

For skogbruket er den største utfordringen å få en rask og god etablering av ny foryngelse etter hogst. Særlig på de beste bonitetene er det viktig å redusere konkurrerende vegetasjon og skader fra snutebiller. Videre god oppfølging med ungskogpleie vil sikre god kvalitet, optimalisere skogproduksjonen og karbonlagring i trevirke.

Det er et ønske at de nye felles strategiene skal favne mange interesser, men man skal hele tiden ha med seg at dette er midler som avsettes i forbindelse med jordbruksoppgjøret, og at det er naturlig hele tiden å vurdere hvilke konsekvenser et prosjekt har for landbruket som helhet, og eventuelt den enkelte landbruker spesielt.

Bakgrunnen for arbeidet med tiltaksstrategier

I 2005 ble det utarbeidet kommunale strategiplaner for bruk av SMIL (Spesielle miljøtiltak i jordbruket) og NMSK midler (Nærings og miljøtiltak i skogbruket). Dette ble gjort etter at Landbruksdepartementet hadde satt fokus på alle de ordningene som skulle bidra til å gjøre landbruket mer miljøvennlig. Blant annet ble det presisert at den enkelte kommune vet best hvilke utfordringer man står ovenfor, og at bevilgningsmyndigheten bør så langt ned i forvaltningsnivåene som mulig.

Dette er den tredje perioden med tiltaksstrategier for SMIL og NMSK. Tidligere er det vært utarbeidet strategiplaner for periodene 2010–2013 og 2014–2017. Høsten 2017 fikk Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Oppland i oppdrag å utarbeide et felles regionalt bygdeutviklingsprogram for perioden 2019–2022. Regionalt bygdeutviklingsprogram består av et overbyggende program med separate delprogrammer (se figur under).

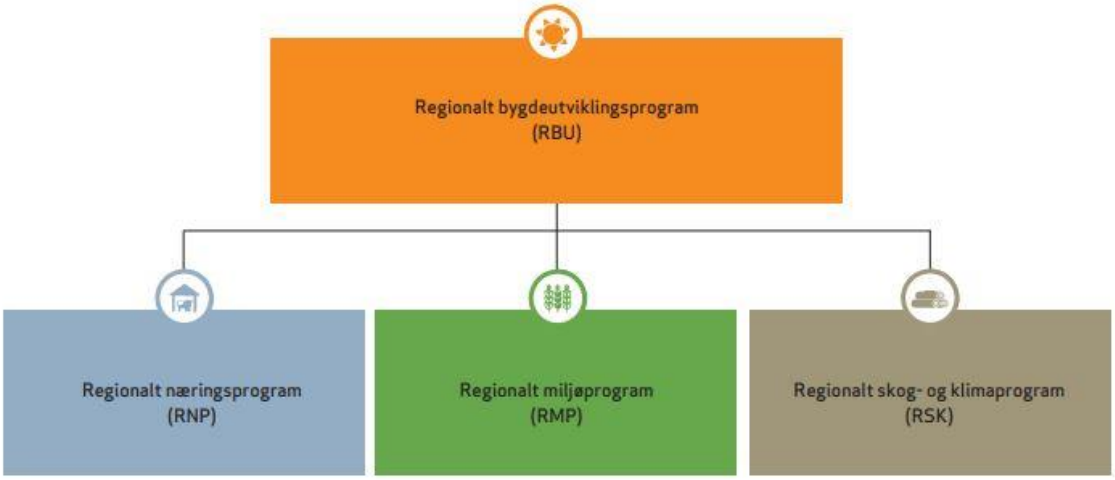

Både RMP og RSK vil være del av rammeverket når de kommunale tiltaksstrategiene for SMIL og NMSK skal utarbeides. De miljøutfordringene som er prioritert i RMP (Kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner, plantevern og utslipp til vann og luft) gjenspeiles i tiltaksstrategiene i SMIL. Fram til årsskiftet 2019/20 har tilskudd til bygging av skogsbilveger vært en del av RSK. Fra 1. januar 2020 flyttes vedtaksmyndigheten knyttet til denne ordningen til kommunene.

Tiltaksstrategiene skal sees i sammenheng med kommunenes samlede miljøinnsats på landbruksområdet. Kommunale planer og kartlagte naturverdier i kommunen, samt de prioriteringer og føringer som ligger i nasjonale og regionale miljøprogram er et viktig grunnlag. I våre tre kommuner er det i løpet av 2019 vært arbeidet med å utarbeide kommunale klima- og energiplaner. I disse har landbrukskontoret vært en vesentlig bidragsyter. I tillegg til kommunale planer, vil strategiarbeidet også se hen til strategien for skog- og tresektoren i Innlandet 2013–2016, selv om denne er utløpt. I tillegg vil det også være momenter å basere strategiarbeidet på i bioøkonomistrategien for Innlandet 2017–2024.

I dette strategiarbeidet har det fra første planperiode vært lagt som en forutsetning, at det skal utarbeides felles strategier for kommunene Hamar, Løten og Stange.

Statistikk fra forrige tiltaksplan-periode

Antall søknader og tildelte midler innenfor de ulike ordningene er omtalt i landbrukskontorets årsrapport det enkelte år.

Tabell 1 nedenfor viser en oversikt over antall SMIL-søknader og størrelsen på tildelte midler det enkelte år i forrige tiltaksplan-periode (2014–2018). Det største antall søknader og størst andel tildelte midler er knyttet til hydrotekniske miljøtiltak og verneverdige bygninger.

Tabell 1	2014	2015	2016	2017	2018	Total %
	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp
Hamar	4 / 184 400	4 / 125 800	8 / 780 300	5 / 410 900	5 / 278 700	15 / 17
Løten	15 / 785 300	10 / 674 300	10 / 684 700	9 / 312 700	12 / 798 970	33 / 32
Stange	22 / 1 117 100	20 / 1 245 900	14 / 1 023 700	24 / 1 256 800	7 / 564 300	51 /51
Totalt	41 / 2 086 800	34 / 2 046 000	32 / 2 488 700	38 / 1 980 400	24 / 1 641 970	100 / 100

Tabell 2 nedenfor viser en oversikt over antall NMSK-søknader og størrelsen på tildelte midler det enkelte år i forrige tiltaksplan-periode (2014–2018). I denne perioden ble det prioritert å gi støtte til skogkulturtiltakene markberedning, arbeid til suppleringsplanting og ungskogpleie.

Tabell 2	2014	2015	2016	2017	2018	Total %
	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp	Ant. / Beløp
Hamar	15 / 368 300	22 / 229 400	29 / 222 000	35 / 227 700	19 / 262 900	28 / 23
Løten	16 / 344 800	15 / 192 400	20 / 266 500	22 / 222 800	26 / 313 600	23 / 24
Stange	26 / 580 100	38 / 423 200	46 / 485 500	63 / 745 000	37 / 716 500	49 / 53
Totalt	57 / 1 293 200	75 / 845 000	95 / 974 000	120 / 1 195 500	82 / 1 293 000	100 / 100

Strategiprosessen

Hedmarken landbrukskontor har hatt ansvaret for å koordinere arbeidet med utarbeidelsen av tiltaksstrategiene. Det har vært et viktig utgangspunkt for prosessen med en god forankring i næringa lokalt. I tillegg ser landbrukskontoret nytten med en politisk forankring, kanskje spesielt da strategiprosessen gjennomføres rett i etterkant av et kommunevalg. Tiltaksstrategiene for SMIL og NMSK vil da være et naturlig introduserende ledd for den politiske oppmerksomhet omkring landbruksmessige temaer lokalt.

Det ble gjennomført et møte med faglag, kontaktutvalg i skogbruket, allmenninger og Stange landbruksråd den 5. november 2019. Sammen med invitasjonen ble strategiplanen for 2014–2017 vedlagt. På møtet ble innhold i tiltaksstrategiene diskutert. Det ble sendt ut et utkast til tiltaksstrategier i etterkant av møtet, som de deltakende organisasjonene kom med innspill til. På bakgrunn av disse innspillene, samt innspill fra andre fagmyndigheter i kommunen (miljø/forurensing og kultur) utarbeidet landbrukskontoret ferdige tiltaksstrategier. De endelige tiltaksstrategiene ble videre sendt til politisk behandling i de tre kommunene.

Målsettinger og prioriteringer

Tiltak som bidrar til måloppnåelsen i forhold til det som er intensjonen med SMIL- og NMSK-midlene og som er i tråd med vilkårene i forskriften, vil kunne støttes med midler. Dette kan innebære at tiltak som ikke er nevnt her, men som er relevante vil kunne gis tilskudd.

Det vil kunne være ulike måter å prioritere mellom de omsøkte tiltakene. Dette kan gjøres både ved å innvilge visse typer tiltak framfor andre, men også ved å justere tilskuddsandelen høyere for spesielt ønskete tiltak.

SMIL

Gammel kulturmark

En av SMIL-ordningens hovedmål lokalt er å ivareta Hamar, Løten og Stanges kulturlandskap og særpreg, med vekt på aktiv og klimavennlig drift, biologisk mangfold og variasjon, historisk dybde og tilgjengelighet for allmennheten.

Gjengroing av gammel kulturmark som innmarksbeiter/havnehager/slåttemarker/setervoller er en utfordring fordi det blir færre enheter med beitende husdyr. På mange av disse arealene vil dette gi et mindre beitetrykk som på sikt vil føre til at denne arealtypen vil avta. Bevaring av denne areal-typen blir høyt prioritert. Dersom det ytes SMIL-midler til istandsetting av gammel beitemark, vil det stilles krav om at arealene beites i minst ti år etter at omsøkte prosjekt er fullført og tilskudd utbetalt.

Det gis ikke støtte til nyetablering av beiter, dvs. der hvor arealtypen er gammel, etablert skog. Dersom arealet tidligere har vært beitemark, f.eks. mindre enn 30–40 år siden (jf. eldre flybilder), vil det kunne gis tilskudd til inngjerding. Dette fordi muligheten til å få etablert og gjenskape et godt beite innen relativt kort tid er tilstede. Søknader som gjelder inngjerding av fulldyrka eng til slått og beite gis ikke tilskudd.

Når det gjelder hva slags gjerder man kan få støtte til, er kravet at gjerdet skal være permanent. Skigard vil kunne støttes dersom slikt gjerde vil bidra til å løfte opplevelsen av et helhetlig kulturlandskap og kulturmiljø. For eksempel vil det være mulig å få støtte til skigard langs en seterveg eller rundt selve seterbebyggelsen. En eventuell gjerdetrasé som er mindre synlig vil bli vurdert annerledes.

Biologisk mangfold

Gammel kulturmark som er høstet ved beiting i lang tid har ofte en vegetasjon som inneholder verdifulle planter og kanskje rødlistearter. Spesielt gammel vegetasjon på kalkrygger, slik som i Ottestad, er kjent for å være viktige med tanke på det biologiske mangfoldet. En del beiteområder er kartlagt og klassifisert som spesielt verdifulle både regionalt og nasjonalt. Noen av disse, spesielt skjøtsel av kulturhistoriske områder som gamle setervoller, gis tilskudd gjennom RMP-ordningen. De beitene som ikke er klassifisert som spesielt verdifulle kan likevel gis tilskudd gjennom SMIL-ordningen.

Etablering av dammer i kulturlandskapet sees som et viktig tiltak både for å opprettholde, men også utvikle det biologiske mangfoldet. Istandsetting og vedlikehold av eksisterende dammer vil bli prioritert. Det settes som krav at tiltaket blir gjort i samarbeid med våtmarksgruppa (NOF). Det gis i utgangspunktet ikke tilskudd til vatningsdammer. Tilskudd til årlig skjøtsel/ vedlikehold av fangdammer gis gjennom regionalt miljøprogram (RMP).

Tilskudd til å etablere vegetasjon for pollinerende insekter gis gjennom RMP-ordningen. Men for ikke å legge beslag på fulldyrka jord, vil vi prioritere tilrettelegging for pollinerende insekter i kantsoner, gamle beiter og andre restarealer.

Ellers vil det gis SMIL-tilskudd til etablering av vegetasjonsbelter og le-skjermer, som biotoper for insekter, fugl og annet vilt. Dette vil også fremme mosaikken, men også gi et visuelt element i kulturlandskapet. Bekjempelse av skadelige fremmede arter faller også innunder ordningen, men vil ikke bli prioritert om det finnes andre relevante tilskuddsordninger.

Som et generelt mål ønsker Hedmarken landbrukskontor å gi støtte til kulturlandskapstiltak som gjennom istandsetting, skjøtsel og vedlikehold ivaretar natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap.

Kulturminner og kulturmiljøer
Automatisk fredete kulturminner, som gravhauger, er det mange av i våre kommuner. Gjennom RMP-ordningen gis det tilskudd til rydding, beiting og slått på disse gravhaugene. Andre ikke fredete kulturminner, som det også er flere av i vårt område, er gamle gårdsalléer og gårdshager. Tilskudd til gårdsalléer gis både til total fornyelse og en delvis restaurering. Dette er tiltak som faller innunder SMIL-ordningen.

Nyere tids kulturminner slik som bygninger som ikke lengre er i bruk, gamle boplasser, steingjerder, rydningsrøyser, setrer og andre elementer knyttet til spor etter eldre driftsformer er viktig å ta vare på, ikke bare som en del av kulturlandskapet, men også med tanke på formidling og kunnskapsoverføring til nye generasjoner. Alt skal ikke tas vare på for enhver pris. Men spesielt det som særpreger landbruket på Hedmarken er det viktig å ta vare på, slik som for eksempel stabbur med klokketårn, bryggerhus, skogssetre. Gårdsklokker og klokketårn er viktige markører i kulturlandskapet på Hedmarken. Fylkeskommunen og Fylkesmannen gjennomførte i 2014–2018 et registreringsprosjekt. På bakgrunn av dette arbeidet vil restaurering og reparasjoner av disse bli prioritert høyt. Det er viktig at man benytter den kompetansen som finns, slik at ting restaureres/settes i stand i tråd med antikvariske prinsipper.

I de årene hvor søknadsmengden er stor og midlene ikke strekker til, kan det være aktuelt å gi tilskudd til kun deler av et prosjekt. Det vil da være tak, takrenner og nedløp som vil være det viktigste.

På generelt grunnlag vil det ikke kunne gis støtte til bolighus. Men dersom huset har en helt spesiell tidstypisk arkitektur, eller er klassifisert som spesielt interessant/verneverdig av antikvariske myndigheter, vil tilskudd kunne bli vurdert.

Ved vurdering og prioritering av tiltak som berører verneverdige bygninger spesielt, søkes det faglig bistand hos fylkeskommunens antikvarer.

Planlegging og tilrettelegging
Dette gjelder større, helhetlige prosjekter som trenger støtte og starthjelp i forbindelse med det forarbeid slike prosjekter kan trenge, nettopp for å komme frem til gode og konkrete tiltak. Tiltak som er støttet med tilretteleggings- og planleggingsmidler vil seinere selvfølgelig bli prioritert høyt.

Avrenning
Det moderne landbruket med mye åpenåker og store rasjonelle enheter har ført med seg store miljøutfordringer i vårt område. Med hjelp av statlige virkemidler ble mange mindre bekker lukket i tidsrommet 1960–1980. Mange av disse er blitt fornyet med større dimensjoner og bedre dybde, såkalte hydrotekniske miljøtiltak. Vi opplever fortsatt at det er behov for utbedringer av disse rørgatene.

På grunn av klimaendringene opplever vi større nedbørintensitet, og vi ser avrenning av overflatevannet skaper store utfordringer i forhold til erosjon. Samtidig opplever vi at det er behov for sikring av elve- og bekkekanter og flomdempende tiltak.

Viktige tiltak er derfor:

- Oppdimensjonering og senkning eller utbedring av eksisterende avløpsledninger for overflatevann. Senkning er ofte viktig for å gi nok dybde til videre drenering.
- Graving av åpne avløp til erstatning for eldre lukka avløp for overflatevann/bekker med behov for utbedring
- Avskjæringsgrøfter, inntak av overflatevann og nedløpsanlegg til lukket system
- Sikring av elve- og bekkekanter, samt anlegg av flomdempende tiltak
- Etablering av fangdammer som økologisk rensetiltak
- Anlegg av biobed til oppsamling av plantevernmiddelrester

Ordinære avløp fra dreneringssystemer kommer ikke inn under ordningen. Tiltak skal ha en erosjonsdempende effekt for å være berettiget tilskudd, men forebyggende tiltak vil også bli vurdert. Søknader som innebærer positive tilleggseffekter oppstrøms/nedstrøms vil i utgangspunktet bli prioritert.

Utslipp til luft
SMIL-ordningen åpner for tilskudd til dekke over eksisterende gjødsellager. Det er fram til i dag ikke behandlet noen søknad om tilskudd til dette formålet. I den nye gjødselvare-forskriften er det varslet et påbud om dekke over utvendige gjødsellager. Vi forventer derfor en større pågang på denne type tiltak når et eventuelt påbud kommer.

NMSK

Tildeling av tilskudd styres gjennom Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket, fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 4. februar 2004 (NMSK-forskriften). Formålet med tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket er at det ut fra regionale og lokale prioriteringer blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

NMSK-forskriften inneholder flere ordninger, og av disse har kommunen vedtaksmyndighet på tilskudd til skogsvegbygging og til drift med taubane og hest, samt tilskudd til skogkultur og miljøtiltak. Det kan settes vilkår for utbetaling av tilskudd til det enkelte tiltak. Vilkårene må være i samsvar med tiltakenes formål. Tilskudd kan bare gis der det er foretatt registrering av miljø-kvaliteter i området. I områder der det ikke er foretatt ordinære miljøregistreringer, skal det stilles krav om gjennomføring av de føre-var-tiltak som er nedfelt i Norsk PEFC skogstandard.

Kommunene står fritt til å gjøre egne prioriteringer innenfor rammene av nasjonalt fastsatt forskrift.

I perioden 2020 til 2023 vil følgende hovedsatsninger for bruk av NMSK-midlene være å:
- Øke skogkulturaktiviteten.
- Øke CO_2-binding i skog gjennom økt skogproduksjon.
- Sørge for at skogsbilveinettet holder en nødvendig standard for best mulig utnyttelse av skogressursene.
- Ivareta miljø- og kulturverdier i skogen.

For å oppnå disse målsettingene vil tiltak innen skogkultur og skogsveger prioriteres.

Tilskudd til skogkultur
Følgende skogkulturtiltak vil bli prioritert i perioden 2020–2023:
- Ungskogpleie
- Markberedning
- Grasrydding inntil fem år etter planting

I tillegg til NMSK-midlene gis det tilskudd til tettere planting, til skoggjødsling og tilskudd til miljøtiltak i skog gjennom nasjonale ordninger. Disse klima- og miljøordningene støtter direkte opp om hovedsatsningene i vår region. Regelverket knyttet til disse ordningene finnes her:

Tilskudd til Tettere planting:
https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/skog-og-klima/tettere-planting
Tilskudd til gjødsling i skog:
https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/skog-og-klima/gjodsling-som-klimatiltak
Tilskudd til miljøtiltak i skog:
https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/om-skogbruk/tilskudd#miljoetiltak-for-aa-ivareta-og-videreutvikle-miljoeverdier

Tilskudd til skogsveger
Infrastruktur, og spesielt skogsveger, har vært satsingsområde i flere år. Det er utarbeidet en statusrapport for tilstanden og behovet for investeringer i skogsveger. En rapport fra 2015 på fylkesnivå viser at rundt 1/3 av skogsbilvegene holder god standard, mens 1/3 har behov for vedlikehold. Resten av skogsbilvegnettet (1/3) bør eller må bygges om. Å løfte standarden på hele vegnettet opp til Landbruks- og matdepartementets vegnormaler over en 20-årsperiode, og samtidig utføre nødvendig vedlikehold, forutsetter en årlig investering på 137 millioner kroner bare i Hedmark.

I våre tre kommuner er det over 800 km med skogsbilveg og det vil fremover være viktig å opprettholde en nødvendig standard for å utnytte skogressursene på en best mulig måte.

Følgende skogsvegtiltak vil bli prioritert i perioden 2020–2023:

- Ombygging av bruer.
- Ombygging av hovedveger (*) til vegklasse 2 eller 3.
- Velteplasser/avkjøringer langs offentlig veg. Slike tiltak skal skje i samarbeid med vegmyndigheten.
- Punktutbedringer for å tilpasse vegene til lange og tunge vogntog.
- Ombygging og nybygging av bilveger som ikke kommer inn under pkt. 2.
- Vinterbilveger over myr og korte strekninger over/gjennom morenerygger.

Fellestiltak vil alltid prioriteres.

Traktorveger, taubane og drift med hest prioriteres ikke i vårt område.

(*) Med hovedveger menes veger som har et stort dekningsområde. Det kan være en hovedveg alene eller en hovedveg som fanger opp flere sideveger.

Saksbehandling av søknader

Ved behandlingen av søknadene er kommunetilhørighet ikke et tildelingskriterium. I denne sammenhengen blir alle søknader fra de tre kommunene vurdert samlet ut fra formålet med ordningene.

Søknadsfrist

SMIL

SMIL har hatt en søknadsfrist i de tidligere tiltaksplanperiodene den 15. april. Denne beholdes også i denne perioden. Denne søknadsfristen er felles med Ringsaker kommune.

Om ikke alle midlene i ordningene er fordelt knyttet til innkomne søknader ved søknadsfristens utløp, behandles søknader fortløpende ut året.

NMSK

Skogkulturtiltak har en løpende søknadsfrist fram til 1. desember.

Skogsvegtiltak har en søknadsfrist den 1. mars, deretter løpende.

Søknaden

SMIL

Søknaden sendes inn digitalt med innlogging via ID-porten i Altinn.

All nødvendig informasjon skal legges ved søknaden, dette kan være kostnadsoverslag, fotografier, kart med inntegning av område, underskrevet avtale med grunneier(e), uttalelser etc. Hva som er nødvendig informasjon varierer fra søknad til søknad.

Etter at søknaden er innkommet skal søker i løpet av tre uker ha et foreløpig svar om forventet saksbehandlingstid.

Alle tiltak det søkes tilskudd for, skal befares i forbindelse med søknadsbehandlingen. Dersom landbrukskontoret finner det nødvendig kan vi be om at andre med fagkompetanse skal delta på slik befaring, og gi en uttalelse. I forbindelse med kulturlandskapstiltak som omhandler tilskudd til restaurering av bygninger, skal noen med antikvarisk kompetanse delta på befaring og gi uttalelse på søknaden.

NMSK

Søknad om tilskudd skogkultur og eventuelt bruk av skogfond til egenandel, skal underskrives og sendes kommunen snarest mulig etter at arbeidet er utført. Ved eget arbeid eller leid hjelp av andre enn skogeierandelslag skal skjema LDIR-909 Utbetaling fra skogfond og søknad om tilskudd til skogkultur fra landbruksdirektoratet benyttes.

Søknad kan sendes inn elektronisk via skogfondssystemet med innlogging via ID-porten i Altinn. All nødvendig dokumentasjon på utført tiltak skal følge med.

Det finnes egne søknadsskjemaer ved søknad om bygging av landbruksveg LDIR-902, Søknad om tilskudd til vegbygging LDIR-903 og regnskapssammendrag for skogsveganlegg LDIR-904.

Skjemaene er tilgjengelig på landbruksdirektoratets side.

https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/om-skogbruk/skjema

Tilskuddssatser

SMIL

Tilskuddssatsene varierer fra tiltak til tiltak, men ingen prosjekter støttes med mindre enn 30 % på hovedsøknader. Det ytes engangstilskudd med inntil 70 % av tilskuddsgrunnlaget. Vanlig tilskuddssats de senere årene har vært rundt 30–50 %. Når det gjelder ev. tilleggssøknader, står kommunen fritt i forhold til tilskuddssats.

NMSK

Det kan gis et tilskudd på inntil 30 % til ungskogpleie og markberedning.

Til brønnrydding av vegetasjon rundt granplanter på høgproduktive skogarealer kan det gis tilskudd med inntil kr 100 pr. daa.

Maks tilskudd pr. tiltak pr. eiendom settes til kr 75 000 inntil 1. desember. Er det igjen midler etter 1. desember fordeles dette på de skogeiere som har udekket tilskuddsgrunnlag.

For skogsvegtiltak kan det gis tilskudd på inntil 50 %. Minimum anleggskostnad er kr 40 000.

Arbeidsfrist

SMIL

Arbeidsfristen settes til tre år etter innvilget tilskudd. Det vil være mulig å søke om utsettelse på arbeidsfristen i ytterligere to år. Dersom tiltak ikke er gjennomført innen fem år, vil tilskuddet inndras.

NMSK

Skogkultur – ikke aktuelt.
Skogsveg – arbeidsfrist settes normalt til tre år med mulighet for forlengelse med inntil to år.

Utbetaling av innvilget tilskudd

SMIL

Innvilget tilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker og når prosjektet eller tiltaket har fått godkjent sluttregnskapet. Det kan likevel foretas utbetalinger på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres dersom samlet tilskudd er på mer enn kr 10 000. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført, sluttregnskap godkjent og tiltaket sluttbefart.

NMSK

Skogkultur: Tilskudd blir innvilget etterskuddsvis etter at tiltaket er utført og det er sendt inn krav gjennom skogfondsystemet.

Skogsveger: Av forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket framgår at innvilget vegtilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker og når prosjektet eller tiltaket har fått godkjent sluttregnskapet. Det kan likevel foretas utbetalinger på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres. Minst 10 % av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent (tilskuddsforskriftens § 10 Utbetaling). Ved utbetaling, skal skjemaet «Regnskapsammendrag for skogsveganlegg» benyttes.

Innvilget tilskudd blir godskrevet skogeiers skogfondskonto.

Vilkår

SMIL

Tilskuddet kan innvilges til foretak der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen, og som oppfyller vilkårene:

- ~~Må være registrert i Enhetsregisteret~~
- Må disponere husdyr eller areal og drive aktivt
- Må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer
- Må følge gjeldende miljøkrav

Så lenge disse vilkårene er oppfylt er det ikke noe krav om at søker, eller leietaker i de tilfeller der eier har leid bort arealet, mottar produksjonstilskudd eller avløsertilskudd.

Andre aktuelle vilkår er:

- Ved felles tiltak skal det foreligge underskrift fra alle deltagere i prosjektet. Samt skriftlig avtale på hvem som skal stå for vedlikehold og hvordan og når dette skal utføres.
- Alle tiltak som gis tilskudd skal vedlikeholdes i minst ti år fra det er gjennomført.
- Alle tiltak som innebærer istandsetting og vedlikehold av bygninger skal utføres etter antikvariske prinsipper.
- Tiltak der det er naturlig, slik som ved etablering av dammer, innhentes innspill fra våtmarksgruppa i NOF lokalt.
- I forbindelse med tilskudd til istandsetting av gammel kulturmark/beite skal området vedlikeholdes med tilstrekkelig beitetrykk i minst ti år. Dersom tiltakshaver avslutter sitt dyrehold eller av andre grunner ikke skal benytte området som beite selv i løpet av denne perioden, må det fremlegges leiekontrakt for arealet eller på annen måte sannsynliggjøre overfor landbrukskontoret at området skal beites.
- Landbrukskontoret kan utover dette sette de vilkår som er nødvendig for måloppnåelsen i hver enkelt sak.

NMSK

- Tiltaket skal være skogfaglig og miljømessig forsvarlig utført og følge PEFC skogstandard og bærekraftforskriften.
- Skogeieren har plikt til å oppgi relevante opplysninger om tiltaket og akseptere de kontrolltiltak som kommunen bestemmer.
- Tiltaket må være samfunnsøkonomisk lønnsomt.
- Om det under etterkontroll viser seg at tiltaket ikke er i tråd med gitte vilkår eller arealet blir omdisponert til annet formål enn skogproduksjon innen 5 år, kan tilskuddet kreves tilbakebetalt, helt eller delvis jf. § 13 i forskriften.
- For skogsveger gjelder også vilkår om at tiltaket skal gjennomføres i samsvar med «Normaler for landbruksveger med byggebeskrivelse» fastsatt av landbruksdepartementet.
- Vegen skal vedlikeholdes i den standard og vegklasse den er bygd i 25 år.
- Tiltaket skal sluttføres i samsvar med byggeplan som er godkjent av kommunen før anleggsvirksomheten starter.
- Dersom det under arbeid oppdages automatisk fredede kulturminner, skal arbeidet straks stanses og kulturminneavdelingen hos fylkeskommunen varsles.

Administrasjon

Vedtaksmyndighet følger av samarbeidsavtalen for Hamar, Stange og Løten oppdatert 19.02.2015 (erstatter 27.03.2007) om felles landbrukskontor.